

Projekt nowej ustawy o kredycie konsumenckim SKD i ocena zdolności kredytowej

Agnieszka Wachnicka
Wiceprezeska ZBP

Warszawa, 31 lipca 2025 r.

www.zbp.pl

POSIEDZENIE KSF 21.03.2025: SKD NOWYM ŹRÓDŁEM RYZYKA SYSTEMOWEGO

KSF wskazał, że:

- Pomimo, że naruszenia wymienione w ustawie o kredycie konsumenckim mają zróżnicowany charakter i wagę, to **wymiar SKD nie podlega stopniowaniu.**
- **Brak możliwości miarkowania sankcji tworzy system bodźców skłaniający do instrumentalnego korzystania z SKD i podważania umów** kredytowych bez względu na to, czy dane uchybienie niesie skutki ekonomiczne dla kredytobiorcy, czy też nie.
- Kreuje to sprzyjające warunki dla rozwoju praktyk dochodzenia roszczeń przez podmioty wyspecjalizowane w tego typu działalności.
- Głównymi beneficjentami praw przewidzianych w ustawie przestają być potencjalnie poszkodowani konsumenci, a stają się podmioty skoncentrowane na maksymalizacji własnych zysków.
- Takie działania **godzą w faktyczne dobro konsumentów, osłabiają zaufanie do sektora** bankowego i prowadzą do zachwiania warunków prawnych i ekonomicznych prowadzenia działalności na rynku finansowym.

POSIEDZENIE KSF 21.03.2025: SKD NOWYM ŹRÓDŁEM RYZYKA SYSTEMOWEGO

KSF podkreślił i zarekomendował, że:

- Niezbędne jest **wypracowanie rozwiązań zapewniających równowagę** w relacjach kredytobiorców i kredytodawców.
- Trwające prace nad projektem nowej ustawy o kredycie konsumenckim powinny prowadzić do uregulowania sankcji kredytu darmowego — nie tylko jako instytucji o charakterze skutecznym i odstraszającym, lecz **również proporcjonalnym do skali naruszenia**.
- **Nowe regulacje powinny także ograniczyć możliwość nadużywania przepisów prawnych** służących ochronie konsumentów przez inne, profesjonalne grupy interesariuszy.

SANKCJA KREDYTU DARMOWEGO – SN i TSUE

W Sądzie Najwyższym są 3 sprawy dotyczące rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego na tle SKD

- 30 lipca br. w Sądzie Najwyższy, odbyła się rozprawa dotycząca zagadnienia prawnego – 5 pytań o sankcję kredytu darmowego III CZP 15/25, dotyczące m.in.:
 - Czy sąd ma obowiązek badania SKD z urzędu,
 - Czy termin na oświadczenie o SKD liczy się od wykonania przez obie strony, czy tylko konsumenta,
 - Czy dopuszczalne jest oprocentowanie pozaodsetkowych kosztów kredytu.
- Po zreferowaniu sprawy, **Sąd Najwyższy postanowił o zawieszeniu postępowania.**
- Postępowanie zawieszono z uwagi na toczące się postępowania przed TSUE – C-566/24, C-744/24 i C-831/24.
- **SN podejmie zawieszone postępowanie po rozstrzygnięciu przez TSUE wszystkich 3 ww. spraw.**
- Przed SN toczą się jeszcze dwie inne sprawy dot. SKD - **III CZP 3/25 (3 pytania) oraz nowa sprawa, która oczekuje na sygnaturę (6 pytań).**

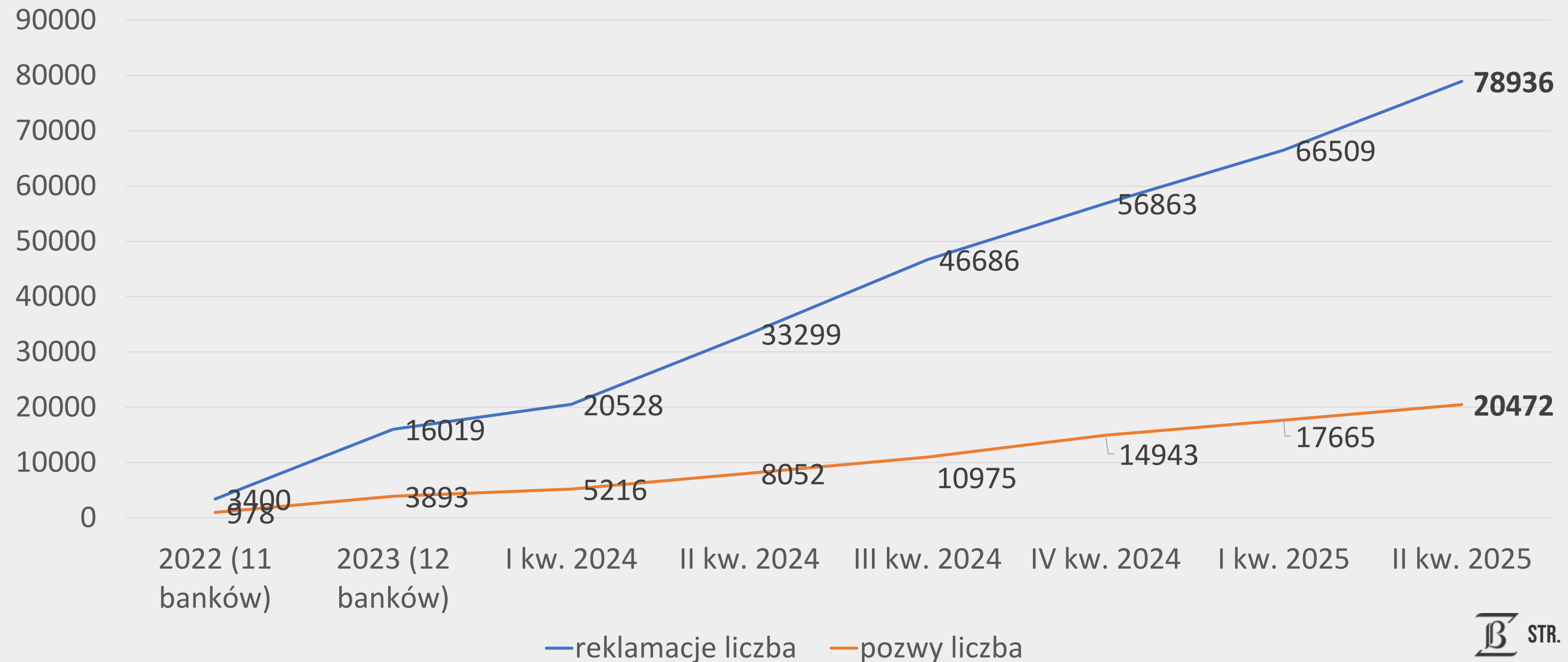
SANKCJA KREDYTU DARMOWEGO – STATYSTYKI za II kw.

Data sprawozdawcza			I kw. 2024	II kw. 2024	III kw. 2024	IV kw. 2024	I kw. 2025	II kw. 2025
Pozwy skierowane do rozstrzygnięcia sądowego	Razem	Liczba	5216	8052	10975	14943	17665	20472
	Sprawy w toku	Liczba	4550	7241	9899	13512	15887	18249
	w tym: pozwy złożone do sądu na podst. cesji	Liczba	3675	4813	5731	7734	8520	9377
	Sprawy zakończone	Liczba	431	804	1084	1431	1769	2223

Wciąż wysoki jest poziom spraw wnoszonych na podstawie cesji – ok 50%

SANKCJA KREDYTU DARMOWEGO – STATYSTYKI za II kw.

Liczba reklamacji i pozwów dot. SKD

PROJEKT NOWEJ USTAWY O KREDYCIE KONSUMENCKIM

- **7 lipca 2025** – na stronie Rządowego Centrum Legislacji został opublikowany i przekazany do konsultacji **projekt nowej ustawy o kredycie konsumenckim** wraz z uzasadnieniem oraz OSR (nr wykazie prac legislacyjnych UC82)
- Projekt **wdraża CCD2 oraz dyrektywę o zawieraniu umów finansowych na odległość** (zmiana ustawy o Prawach konsumenta). **Zmienia także inne ustawy** w tym m.in. Prawo bankowe, ustawę o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego.
- Ustawa **uchyli dotychczasową ustawę o kredycie konsumenckim z 2011 r.**
- **Ustawa ma wejść w życie z dniem 20 listopada 2026**, a w zakresie wdrożenia dyrektywy odległościowej (zmiana ustawy o Prawach konsumenta) – z dniem 19 czerwca 2026
- Ma mieć zastosowanie **do umów o kredyt konsumencki zawartych od dnia jej wejścia w życie (20.11.2026)**

SANKCJA (KREDYTU DARMOWEGO) W NOWEJ USTAWIE (1/4)

w porównaniu do SKD z ustawy kk z 2011 – nowoprojektowany art. 66 projektu:

- rozszerza zakres stosowania sankcji i **przewiduje jej 4 warianty** w tym przewiduje brak obowiązku zwrotu kredytu(!), rozszerza SKD na ocenę zdolności kredytowej i inne;
- **wprowadza** proporcjonalność, **ale** w ograniczonym i niewystarczającym zakresie;
- **wprowadza** możliwość miarkowania sądowego sankcji, **ale** w ograniczonym zakresie;
- **modyfikuje** termin wygaśnięcia uprawnienia konsumenta do skorzystania z sankcji **ale** błędnie uzależnia jego wygaśnięcie od uprawnienia jednej strony tj. konsumenta i spłaty przez niego kredytu
- **nie uwzględnia w pełni wytycznych KSF** ze stanowiska z 21.03.2025 identyfikującego stosowanie art. 45 ukk jako nowego ryzyka systemowego

- **Sankcja w projektowanym brzmieniu to dalszy rozwój rynku roszczeń SKD**

SANKCJA (KREDYTU DARMOWEGO) W NOWEJ USTAWIE (2/4)

Projekt przewiduje 4 rodzaje sankcji za naruszenie przez kredytodawcę określonych obowiązków z ustawy:

- 1) **Sankcja kredytu „darowanego” - brak zwrotu kredytu, odsetek oraz wszelkich innych kosztów należnych kredytodawcy przez konsumenta** w przypadku, gdy kredytodawca udzielił konsumentowi kredytu bez jego wniosku oraz bez uzyskania wyraźnej i jednoznacznej zgody konsumenta na zawarcie umowy o kredyt konsumencki.
- 2) **Brak zapłaty za usługę dodatkową przez konsumenta** w przypadku zawarcia umowy o usługę dodatkową bez uzyskania wyraźnej i jednoznacznej zgody konsumenta na zawarcie tej umowy, a także domniemywanie przez kredytodawcę, że konsument udzielił zgody na zawarcie tej umowy, np. przez milczącą zgodę, działanie domyślne lub niepodjęcie działania.

Sankcja 1) i 2) wynikają z mocy prawa, nie są uzależnione od podjęcia przez konsumenta dodatkowych czynności, w szczególności konsument nie ma obowiązku składać oświadczenia prawnokształtującego.

SANKCJA (KREDYTU DARMOWEGO) W NOWEJ USTAWIE (3/4)

3) Sankcja kredytu darmowego – „klasyczne” SKD - w przypadku naruszenia przez kredytodawcę obowiązków wynikających z wymienionych w art. 66 ust. 3 projektu przepisów. **Katalog przepisów w porównaniu do obecnej SKD - art. 45 ust. 1 został rozszerzony m.in. o naruszenie:**

- obowiązku dokonania **oceny zdolności kredytowej**,
- obowiązku dokonania **ponownej oceny zdolności** kredytowej przed każdym znacznym zwiększeniem całkowitej kwoty kredytu,
- **zakazu stosowania domyślnie zaznaczonych pól** przy akceptacji warunków umowy o kredyt,
- obowiązku przekazania **jednoznacznego i zrozumiałego opisu proponowanych zmian w aneksach**,
- **sposobu obliczenia MPKK** w przypadku kredytu w ROR oraz umowy o kartę kredytową.

4) Sankcja zwrotu kredytu z odsetkami w wysokości połowy odsetek umownych, w przypadku naruszenia katalogu przepisów „mniejszej wagi”. Przykładowo sankcjonowane jest:

- naruszenie obowiązku zamieszczenia określonych **informacji w umowie o kredyt** (katalog 8 wymogów),
- naruszenie obowiązku przekazania konsumentowi informacji **o zmianie wysokości stopy oprocentowania**,
- **błędna informacja o zmianie wysokości stopy oprocentowania lub wysokości opłat** w odniesieniu do umowy o kredyt w ROR.

SANKCJA (KREDYTU DARMOWEGO) W NOWEJ USTAWIE (4/4)

- „Klasyczna” SKD oraz sankcja obniżenia kosztów o 50% – realizowane są przez złożenie kredytodawcy przez konsumenta pisemnego oświadczenia (podobna zasada jak dziś), **ale**
- Termin na wykonanie uprawnienia wygasa „po upływie roku **od dnia spłaty całkowitej kwoty do zapłaty**” (obecnie „po upływie roku od wykonania umowy”)
- Proponowana w art. 66 ust. 9 zmiana na „od dnia spłaty całkowitej kwoty do zapłaty” **nie rozwiązuje aktualnego problemu braku pewności prawa, a nawet pogarsza tę sytuację.**
- **Wygaśnięcie uprawnienia będzie uzależnione od zachowania kredytobiorcy.** W skrajnym scenariuszu kredytobiorca może celowo przesunąć ostateczne wykonanie umowy kredytu (np. poprzez brak zapłaty choćby 1 zł. ostatniej raty)

Uważamy, że w obecnej wersji projektu sankcje nie tylko nie realizują postulatów KSF, ale generują jeszcze większe ryzyko i możliwości instrumentalnego wykorzystywania prawa konsumenckiego.

Uważamy, że art. 44 CCD2 umożliwia stosowanie różnych form sankcji tj. cywilnoprawnych ale też administracyjnych. Rodzaj sankcji powinien być zatem odpowiednio dobrany do charakteru obowiązku. **Nie każdy obowiązek może być sankcjonowany cywilnoprawnie (SKD)**

Postulujemy aby sankcja cywilnoprawna (różne formy):

- była prosta do zastosowania – dotyczyła naruszenia precyzyjnie określonych obowiązków,
- nie odnosiła się do obowiązków ocennych, będących klauzulami ogólnymi, niedookreślonymi,
- była całkowicie wyłączona w przypadku procedury oceny zdolności kredytowej,
- umożliwiała obiektywne wyznaczenie początku biegu terminu na złożenie oświadczenia o skorzystaniu z niej.

OCENA ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ (1/2)

W porównaniu do obowiązującej ustawy kk z 2011 – obowiązki kredytodawcy w zakresie badania oceny zdolności kredytowej **zostały znacząco rozbudowane**, głównie ze względu na znacznie szersze uregulowania CCD2 w tym temacie

W projekcie - w ślad za CCD2 - jest **nacisk na odpowiedzialne pożyczanie, przeciwdziałanie nadmiernemu zadłużeniu konsumentów**:

- Oceny zdolności kredytowej dokonuje się **w interesie konsumenta w celu zapobieżenia** nieodpowiedzialnemu udzielaniu kredytów i nadmiernemu zadłużeniu
- Umowa o kredyt konsumencki może zostać zawarta tylko w przypadku, gdy wynik oceny zdolności kredytowej wskazuje, że **konsument będzie „zdolny” do spłaty** całkowitej kwoty do zapłaty.
- W zakresie oceny zdolności kredytowej projekt m.in.:
 - **ciężar dowodu** w zakresie poprawnego dokonania oceny zdolności kredytowej ma spoczywać na kredytodawcy. Przepis rozszerza na wszystkich kredytodawców (w tym banki) i ich następców prawnych obowiązek aktualnie dotyczący tylko instytucji pożyczkowych
 - wprowadza **wymogi związane z dokumentowaniem oceny zdolności kredytowej** (ustanowienie przez kredytodawcę i stosowanie procedur, dokumentowanie ich stosowania)
 - informacje zgromadzone na potrzeby przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej kredytodawcy będą przechowywać przez okres 5 lat od dnia ustania stosunku prawnego uzasadniającego ich pozyskanie.

OCENA ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ (2/2)

W ramach konsultacji będziemy przede wszystkim zabiegać o wyłączenie z zakresu nowej SKD naruszenia obowiązków dot. oceny zdolności kredytowej:

- są one już częściowo sankcjonowane w przepisach dedykowanych ocenie zdolności kredytowej (w art. 41 – ograniczenie w zbyciu/dochodzeniu wierzytelności, art. 36 ust. 1- zakaz rozwiązania, odstąpienia, zmiany umowy przez kredytodawcę)
- przepisy krajowe wdrażające CCD2 nie powinny przewidywać za naruszenie tego samego obowiązku dot. oceny zdolności kredytowej konsumenta – odrębnych, niezależnych od siebie sankcji – w obecnej wersji projektu to mogą być, **aż 4 różne sankcje (łącznie z administracyjnymi KNF, UOKiK)**
- rozumiemy, że zmiana podejścia do oceny zdolności kredytowej wynika z CCD2 ale dyrektywa nie przewiduje konieczności wprowadzenia, aż tylu rodzajów sankcji, zwłaszcza jeżeli brak jest jasnego uzasadnienia takiego podejścia.

Uważamy, że właściwą sankcją za naruszenie przepisów dot. oceny zdolności jest sankcja administracyjna, a nie cywilnoprawna.

Naszym zdaniem **brak jest analiz wskazujących na potrzebę wprowadzenia tak skrajnego rozwiązania**. Przeciwnie, publicznie dostępne informacje wskazują, że **poziom zagrożonych kredytów konsumenckich od lat sukcesywnie spada** (NPL, opóźnienia powyżej 90 dni) . O ile w latach 2018 -2020 utrzymywał się na poziomie 10-11% to obecnie spadł do poziomu 6-7%.

Będziemy dążyć aby przepisy dot. oceny zdolności były precyzyjne i jasno wskazywały obowiązki kredytodawców. Ocena zdolności kredytowej służy **ocenie prawdopodobieństwa, a nie gwarancji spłaty**. Kredytodawca nie może przejąć odpowiedzialności i ryzyka prawnego oraz finansowego za fakt, że klient przestanie spłacać kredyt bo powoła się na nieprawidłowe dokonanie oceny zdolności.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

ZAPRASZAMY DO KONTAKTU

Związek Banków Polskich
ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa

zbp.pl

Agnieszka Wachnicka
Wiceprezeska ZBP

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH